

Zuzana Erdösová

LISTY Z MEXIKA

Osobité postřehy
Češky o mexických
odlišnostech

KLOUKAN

edice
KLOKAN

Copyright © Zuzana Erdösová, 2022

Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Copyright © Zuzana Erdösová, 2022

Redakční úprava Otilie Grezlová

Grafická úprava obálky Tomáš Řízek

Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,

v edici Klokan, 2022

shop@alpress.cz

Vydání první

ISBN 978-80-7633-878-4

O překvapivé příbuznosti Mexika, Česka a Grónska

„Já to naše dítě nevidím,“ postěžovala jsem si s pohledem
„těkajícím po bazénu.“

Můj muž Erik, který dosud vleže mírumilovně popotahoval z veledlouhého brčka napojeného na sklenici *piña colady*, se vztyčil na loktech a zařval do všeobecného mumraje: „Alo!“

Alo je zdobnělina jména naší sedmileté dcery Alondry.

Zaječel to španělsky, což by ovšem nezúčastněný pozorovatel nepoznal, neboť ve španělských slovech zakončených na „o“ se neprojevuje české „pátým pádem oslovujeme, voláme“.

Z brouzdaliště lomeno šplouchaliště se nám ale žádné odpovědi nedostalo. Byla jedna hodina odpoledne, zde v Mexiku doba oběda ještě v nedohlednu, a děti ve vodě sršely takovou energií, že to hrozilo všeobecným zkratem. Jali jsme se proto vyhledávat naši dceru vizuálně. Ničemu nepomáhalo, že se voda v brouzdališti míhala sem a tam jak vinou palem, které vrhaly na hladinu nesouvislé stíny, tak přičiněním asi dvou tuctů lidských mládat, jež se zabývala odvěce zamilovanou činností – rácháním se.

Pozvedla jsem metaforickou hláskou troubu a nad hemžením snědých tělíček a černovlasých hlaviček proplachtilo ještě jedno hlasité: „Alo!“

Ani fakt, že tentokráte bylo provoláno česky, žádnou odezvu nevyvolal. Můj muž a já jsme se už smířeně zvedali z pohostinných plážových lehátek, že si toho svého potomka z brouzdaliště vytrídíme ručně, když se kdesi ozvalo: „Tak to nééé, *eso no se vale* (to se nedělá)!“

Vycvičení několikaletou praxí v dešifrování česko-španělského kódu, kterým se Alondra díky svému smíšenému původu dorozumívá, stočili jsme pohledy k bodu, odkud větný spletenec zazněl.

Naše dcera, jak jinak, dlela na konci oné česko-španělské Ariadniny niti. Její nesouhlasný výkřik pramenil z toho, že jí jeden z bratranců vychrstl do obličejky kyblíček ledové vody, kterou si za tím účelem pořídil z kohoutku v hotelovém pokoji. Alondřin protest byl tak procitěný, že zkrátka nemohl být vyjádřen jinak než dvojjazyčně, ačkoli její mexický bratránek si z české poloviny věty žádné ponaučení odnést nemohl.

Můj osobní život je taky takové brouzdaliště – kontrolovaný chaos plný ne zcela podchytitelných kulturních rozdílů a nejrůznějších polovičitých česko-mexických řešení. Krásně se na něm ukazuje, že vdát se za cizince (můj případ) a narodit se do smíšeného manželství (Alondřin případ) jsou dvě úplně rozdílné životní zkušenosti. Co takové dítě nasaje s někdy až nepochopitelnou přirozeností, se dospělý musí namáhavě učit, dokud ho milosrdná smrt nevysvobodí a nějaké česko-mexické patálie ho definitivně nepřestanou zajímat.

Když si ležím u bazénu, užívám si pár dní volna u moře a tiše provádím svou životní bilanci, vychází mi, že mé více než patnáctileté zakořeňování v Mexiku zatím vyústilo v následující výdobytky: mexického manžela, pracně českomexickou dceru, zaměstnání, hypotéku na dům, zdravotní pojištění a auto. Dělán to, co zde dělá málokdo, tedy platím daně a jsem odborově organizovaná. Mezi své nejvýznamnější společenské úspěchy řadím, že jsem pronikla do imperativů mexické etikety a v souladu s ní si každé ráno zvládám našroubovat pod nos milý úsměv, aby to vypadalo, že jsem stejně jako Mexičané ustavičně v pohodě.

Také na sobě oceňuji, jak se mi za ta léta krásně vytříbila genealogická paměť. Žiji totiž v zemi obřích rodinných útvarů. Velká část toho, do kterého jsem se přivdala, je teď

u bazénu se mnou a já si lichotím, že od sebe bez větších problémů dokážu odlišit manželových šest sourozenců, osmnáct tet a strýců a přes dvě desítky bratranců a sestřenic.

Jak lze vyrozumět z brouzdalištní anekdoty, v přívalové vlně mexických neteří a synovců se mi občas podaří rozeznat i vlastní ratolest ne podle barvy pleti či vlasů, nýbrž proto, že sem tam pronese nějaké české slovo.

Toto je kniha o tom, jak se mi žije v zemi s dočista odlišnou kulturou a co to se mnou za těch uběhlých patnáct let udělalo. Jedno je jasné – bylo to pro mě plodné období plné výher, ztrát a nálezů (ne nutně v tomto pořadí). A za všechno může to, že jsem si začala klasický milostný román s Mexikem.

Jak se mnou zamávala zamilovanost

Zamilovanost, to je veskrze užitečný mechanismus! Ať už je člověk zamilován do někoho (třeba do Mexičana jako já) nebo do něčeho (třeba do Mexika, taky jako já), skončí tak účinně zaslepen, že pak na zbožňovaném objektu nevidí všechno to, co mu v budoucnu bude komplikovat život. Vžene ho do akce.

Bez onoho těžko kontrolovatelného počátečního nadšení by druh *Homo sapiens sapiens* pravděpodobně vyhynul a také já, moderní tvor třetího tisíciletí, bych se jen těžko vrhala po hlavě do různých životních anabází, v mém případě zaoceánských. Zamilovanost mi zkrátka pěkně nahlodala můj osobní pragmatismus a učinila mě hluchou k radám typu: „A nechtěla bys radši žít ve Španělsku? Taky se tam mluví španělsky, je to blíž a nemají tam drogové kartely.“

Jenže takový suchopárný přístup k věci u mě prostě nemohl padnout na úrodnou půdu. Co se týče míry počátečního

nadšení pro Mexiko, kolem roku 2000 jsem mohla sloužit za vzor celé generaci budoucích světoběžníků a bylo to na mě hodně znát. Nepochybně jsem svým zanícením otráвила život spoustě lidí, protože museli pořád dokola poslouchat, jak strašně zajímavé jsou mexické indiánské kroje a jak páprdovsky unylé jsou naše kroje národní, jak fascinující je mexická hudba, zatímco ta česká postrádá jiskru, a jak melodicky zní mexická španělština ve srovnání s přímočarou a neromantickou moderní češtinou.

Kde se v mně takové nevázané nadšení vzalo? Dalo by se říci, že mě do Mexika něco poštuchovalo odjakživa. Tak zaprvé, odmalička mě nevysvětlitelně fascinovala jeho indiánská minulost, a pokud by mi někdo věnoval jízdu strojem času, jako první bych hupsla do Mexika na přelomu letopočtu, abych se podívala, co se tam tehdy *opravdu* dělo (ne, co si o tom dnes naivně myslíme, že víme).

Dále bylo klíčové, že jsem se narodila do cestovatel-sky naprosto ideální dějinné niky. Jsem ročník 1984, který si načasoval příchod na tento svět těsně před sametovou revolucí, aby stihl absolvovat základní školu už za nového režimu, osvojit si mimo jiné základy západních jazyků a pak se vrhnout na čerpání příležitostí, které se zrovna počaly rojit. Když jsem nastupovala na gymnázium, angličtina už byla samozřejmostí a španělština či francouzština začínaly frčet. Ideální odrazová plocha!

Někdy v polovině devadesátých let mé čtenářské schopnosti začaly nabírat obrátky, i jala jsem se hltat obsah postso-cialistické knihovničky mých rodičů, z níž mi laskavě kynuli etnologové Oldřich Kašpar a Miloslav Stingl. Americká archeologie měla Indiana Jonese a česká etnologie právě tyto pány. Byli to tuzemští dobrodruhové, kteří do Mexika a dalších latinskoamerických zemí vyjížděli zpoza železné opony, aby pak na přebalech svých knih pózovali vedle mayských stél popsaných hieroglyfy a hrdinně se vyjímali na vrchol-cích pyramid vprostřed majestátních pralesních scénérií.

Vzhledem k tomu, že jsem mezi svými vrstevníky byla úplně k ničemu (netrávila jsem volný čas na pařbách, nekouřila trávu a chodila brzo spát), často jsem se bavila činnostmi, které kromě mě nebavily vůbec nikoho. Třeba tím, že jsem se snažila představit si v reálu, o čem psali a co fotili naši čeští Indiana Jonesové.

Fotka je totiž, vážení a milí, jen jakési vykrajovátko reality, a co se nevejde do obdélníčku objektivu, to se prostě uřízne a nechá zmizet. A právě tyto odřezky jsem se kolem fotek v knihách snažila zrekonstruovat. Takový Miloslav Stingl v podřepu vedle obrovské kamenné olmécké hlavy byl skvělý materiál, protože ponechával prostor mé fantazii. Kam ta skutečnost zachycená na fotce asi pokračuje? Co je třeba nalevo? A napravo dole? Měla jsem ty myšlenkové obrázky tak zadřené v paměti, že když jsem se po letech do Mexika vypravila a na spoustu těch emblematických míst se podívala osobně, neubránila jsem se neustálému srovnávání. Většinou jsem byla vedle jak ta jedle – vypadalo to tam úplně jinak.

Další cvičení, které jsem s oblibou vykonávala, bylo fušovat archeologům a spřízněným profesím do vyhodnocování dat. Máloco na tomto světě je tak vzrušující jako archeologické vykopávky a domýšlení si, co člověk vlastně vyhrabal ze země. Když se v některé knížce rozebíral význam nějakého starého indiánského města, jež zaniklo dlouho před objevením Ameriky, vžívala jsem se do role těch, kteří ho vykopali, a představovala si, jaký smysl asi mělo uspořádání budov a k čemu sloužily všechny předměty, co se v nich našly. V skrytu duše jsem si myslela, že snažit se pochopit, jak dávní stavitelé uvažovali, je ztráta času, že je to pouhé střílení od boku. Což mi ovšem nebránilo ve spřádání vlastních teorií a hrozně mě to bavilo.

Nasávala jsem toto čtivo v době, kdy se výjezd do Mexika ještě stále rovnal čemusi dobrodružnému, co se muselo dalekosáhle plánovat a na co jen tak někdo nedosáhl. V mých představách si pan Stingl, žádostivý fotografie s mayskou

stélou, musel říct o službičku svému indiánskému průvodci a jistě si počítal políčka filmu, aby si ho předčasně nevyplácal. Možnost, že bych si i já někdy mohla sáhnout na opravdovou stélu umístěnou tam, kam ji mayštití tvůrci vlastnoručně zasadili, mi vysílala do celého těla elektrické mravenčení.

Z velké části za to mohla technologická omezení. Výraz „druhý konec světa“ tehdy nepředstavoval jen slovičkaření, nýbrž přesný popis situace. Moje puberta byla zasazena do toho kraťoučkého, ale úchvatného období, kdy už existovala výpočetní technika, ale byla rozměrná, a ještě si ji každý nenosil všude s sebou.

Mobily nebyly, a pokud jsem si například chtěla s někým domluvit schůzku, musela jsem mu zavolat na pevnou linku a pak do mrtě respektovat místo, hodinu a minutu setkání, protože pro případ náhlých změn neexistovaly komunikační kanály. Velmi to v člověku posilovalo organizační schopnosti a celkovou spolehlivost. Krásná doba!

A dnes? Po kraťoučkém mezidobí, kdy se teprve rozvíjela technologie chatování a užívání internetu se účtovalo na minuty, se svět zčistajasna smrskl a všechno se nepocho-pitelně rychle překlátilo do nové zrychlené doby. Všichni najednou byli všude. Každý měl „chytrý“ telefon a visel na sociálních sítích jako moucha v pavučině. V důsledku tohoto technologického pokroku má dnes fotku s mayskou stélou (pořízenou selfie tyčí) jakýkoli středostavovský taťka na dovolené, studentka na výměně či hipsterský blogger. To tedy za mé doby nebylo! No nic. Vypadá to, že už mám osobní představu „zlatého věku“, kdy se všechno dělalo lépe než dnes. Nepochybně stárnu...

Radši obrátím list. Faktem zůstává, že někdy na přelomu tisíciletí mi z hlavy ne a ne sejít neodbytná myšlenka: Kudy do Mexika? Už kolem čtrnáctého roku života jsem proto rodiče pověřila, aby mi laskavě pořídili soukromou učitelku španělštiny, a řadu let se lopotila. To se mi vyplatilo, protože na univerzitu jsem vstupovala v tomto jazyce již gramotná.

Coby tvor nejprve bakalářský, pak magisterský a nakonec doktorský jsem urputně studovala historii a lingvistiku, pořídila jsem si peruánského přítele (s odstupem času mi došlo, jaká to byla skvělá samovzdělávací strategie) a dala se do lapání stipendií pro studium a výzkum v zahraničí. Těch se vyrojilo moře, a kdo v mém okolí s nějakým někam nevyjel, začal být považován za anomálii. Tak jsem pomalu začala šlapat na paty našim českým Indiana Jonesům.

Jak vidno, štěstí přeje připraveným, protože jednoho krásného dne mi do mailu přistála pozvánka na pracovní stáž v jazykové škole v jakémsi středomexickém městě zvaném Toluca. Byla jsem jim doporučena štafetou „znám někoho, kdo zná někoho, kdo zná někoho, koho by to mohlo zajímat“. Jasně že mě to zajímalo, a jak!

Toluca, to město mi nic neříkalo. Bylo sice na mapě, ale jinak kolem něj žádné internetové informační nadšení nepanovalo. Ale už brzy jsem měla mít informaci habaděj...

Mexiko a já na svatební cestě

Má první cesta do Mexika byla jakási několikaměsíční ochutnávka. Zde bych ráda podotkla, že ochutnávky jsou zrádné, protože v malém množství člověk snese prakticky všechno. Teprve když se z jednohubky stane oběd, který vám servírují den za dnem, dojde na lámání chleba.

Jak to probíhalo? Vysoukala jsem se z letadla v Ciudad de México po dvanáctihodinovém letu (nebo třiadvacetihodinové cestě, pokud to počítám „od dveří ke dveřím“) a vydala se na poslední přejezd z hlavního města do Toluky vzdálené asi dvě hodiny autobusem.

Můj první dojem bylo podivné zvukové panorama. Kolem to hučelo jako v úlu, protože jízdni pruhy v obou směrech

plnila kvanta popojíždějících aut, všude to pohoukávalo a motorově pořvávalo, nemluvě o dalších vstupujících činitelích, jako byli pouliční prodavači vybavení megafony nebo reprodukováná hudba u stánků s jídlem.

Byla jsem utahaná jako kotě, na žádné trajdání po památkách jsem neměla žaludek, a tak jsem toho dne hanebně minula historické centrum a celý jeho strohý majestát z různověšedivého sopečného kamene, druhé největší náměstí světa, kde jsou dávné pyramidy začleněné do moderní architektury, bulváry prokvetlé stromy *jacaranda* s něžně fialovými korunami, zkrátka všechno to, co jsem jako turista měla vidět hned zkraje, aby mě to libě naladilo a přebilo dojem z toho, co na mě čekalo mimo centrum a co už tak vzhledné nebylo.

Jenže já centrum objela a shlížela jsem z paluby autobusu na normální ulice a normální Mexičany žijící normální mexické životy. Mé zrakové vjemy byly proto značně postapokalyptické. Domy na mě působily jaksi nedokončeně a neomítnutě, v ulicích visely věnce kabelů a odpadky ležely všude možně, jen ne na místech k tomu určených. To bylo to Mexiko, které pánové Kašpar a Stingl buď ještě nezažili, protože v jejich době vypadalo jinak, nebo se ho rozhodli obloukem obejít, respektive preventivně nezačlenit zmínku o něm do svých knih. V jejich podání Mexiko působilo venkovštěji, tradičněji a klidněji, zatímco to, co jsem objevila já, bylo plodem bouřlivé, nekontrolované a nedokončené globalizace.

„Co už,“ pravila jsem lapidárně a úspěšně se přepravila do Toluky. Ta působila jako zmenšenina hlavního města, bohužel minus metropolitní kulturní vyžití. Pochopila jsem, proč Toluca není žádný hit – byla poněkud nezajímavá a většina lidí jí bez ohlednutí pouze procházela na své cestě do nějaké jiné destinace. Měla všehovšudy jednu pamětihodnost, secesní skleník s největší sadou vitráží na světě zvaný Cosmovitral, a jen kvůli němu tolucké zastupitelstvo pořídilo turistickou vyhlídkovou tramvaj, která návštěvníky vozila

kolem dokola. Ovšem protože turistů hodných tohoto označení bylo pomálu, tramvaj si užili zejména místní.

Na druhou stranu, hned první den kvůli mně strážník, konsternovaný tím, že do Toluky dorazil nějaký cizinec, zastavil dopravu, abych mohla komfortně přejít na druhou stranu ulice. Kde jinde se vám něco takové stane?

Zásadní na tom všem bylo, že na mě celý ten mumraj působil exoticky, což bylo přesně to, co jsem jako ochutnávající jednohubek potřebovala k životu. Díky pocitu novosti mi všechno přišlo růžové a západy slunce obzvláště nazlátlé. Prožívala jsem zkrátka etapu „svatební cesty“, nad kterou se právě dramaticky zdvihala opona. Mimochodem, španělsky se svatební cesta řekne *luna de miel* čili „medový měsíc“. No není to výstižné? Kýčovitost a vřelé city z toho úplně kanou...

Trochu jsem se v Toluce rozkoukala, nastoupila do práce a navázala první vztahy s moderními Mexičany. Můj společenský život po jejich boku raketově odstartoval a byl ohromný! Šéf jazykové školy, kde jsem pracovala, a jeho rodina se mě příkladně ujali. Byli ke mně přívětiví a pozorní a já jsem od první chvíle měla pocit, že mezi ně skvěle zapadám. Znali jsme se sotva pár dní, ale už jsme si spolu spiklecky povídali a chechtali se.

Coby hostující lektorka jsem bydlela s šéfovou rodinou, a jakkoli to z českého pohledu bylo spolubydlení poněkud netradiční, mělo řadu libých stránek. Český šéf by asi lektorku neumístil do středu své domácnosti a neposkytl by jí ložnici svých dvou malých dcer. Asi by nenechával sušit na dohled své spodní prádlo. Asi by ji o víkendech neučil očesávat ze stromu mango.

Nehleďte v tom, prosím, žádné skryté významy, neboť šéf vykazoval chování pravého gentlemana. Ačkoli po fyzické stránce za mnoho nevydal (hlavně ustupující brada byla na přítěž), byl po mexicku komunikativní, zdvořilý a zároveň zábavný, zkrátka z něj crčelo charisma. Dvěře jeho kanceláře

byly vždycky dokořán a výplatu jsem dostávala včas. Co si o tom všem myslela jeho manželka, je druhá věc, protože i když mám dnes Mexičany přechtené, telepat přece jen nejsem.

Vztah s vrchností klapal a také jsem záhy pronikla do pracovního kolektivu jazykové školy, kde jsem měla na starosti vzdělávat pracovníky různých firem v jazyce Shakespearově, často proti jejich vůli. Seznámila jsem se s kolegy na „našem“ patře a navázala první přátelské vztahy. Poznala jsem Daniela a Yadiru neboli Yadi, zamilovaný párek stereotypně brýlatých účetních, jejichž viditelný zájem jednoho o druhého snižoval na pracovišti produktivitu práce. Dále sekretářku Montserrat, zkráceně Montse, kudrnatou mexickou krásku s obrovskými nvyvýma očima, která jen s nejvyšší nechuť překládala nudnou obchodní korespondenci a ve volném čase si to kompenzovala pořádáním feministických kampaní.

A konečně jsem se seznámila s lektorem Erikem, doktorandem společenských věd místní státní univerzity, který si výukou angličtiny přivydělával ke studiu. Erik byl učebnicový astenik, který se díky své nadprůměrné výšce tyčil (či spíše hrbil) nad zbytkem mexické populace, jež běžně dorůstá cirka 150 až 165 centimetrů. Na svět se díval zpoza tenkých lennonek, které doprovázelo jakoby v ironickém údivu setrvalé povytažené obočí.

Erikovi byla dána do vínku schopnost chytře a s černým humorem komentovat dění kolem. Byl schopen neuvěřitelné jazykové úspornosti, kdy na komplexní problém reagoval odpovědí sestávající ze tří čtyř slov. To jsem na něm od začátku oceňovala, protože jde o vlastnost, kterou, jak dnes vím, bezelstně dobrosrdeční Mexičané vesměs neoplyvají. Pro mě ale suchý humor byl vždycky základem dobré a zábavné konverzace, a to nás s Erikem nevyhnutelně sblížilo.

Brzy jsem si všimla, že Erik je ten typ Mexičana odrodilce, který je ve své kolektivně založené vlasti schopen žít a přežít jen díky dlouholeté praxi. Už když jsem ho poznala, se rád zavíral o samotě. Občas upadal do nabručené nálady, přičemž

v puse převaloval slova stejným stylem, jako by přežvykoval tabák. Z davů, ať anonymních či rodinných, byl nervózní. Oslavy, párty, večírky a pařby, které jsou v Mexiku na denním a nočním pořádku, ho nebavily. Jinými slovy, Erikovi v Mexiku nezbyvalo než přestát spoustu věcí, jež mu byly proti srsti. Zastávám teorii, že musel v minulém životě provést něco strašlivého, a proto se pak v tom dalším za trest se svou povahou narodil do Mexika.

Já na tom v té době byla jinak. Ještě jsem nebyla zamilovaná do žádného konkrétního Mexičana, natož do Erika, nýbrž do Mexika obecně. Chtěla jsem toho co nejvíc zažít, a tak jsem se bez námitek účastnila všech druhů zábavy, k nimž mě lidé kolem přizvali. (A protože jsem podivín, pak jsem si o tom psala poznámky.)

Erik tedy stál trochu stranou. Až po nějaké době, kdy už jsem se z neustálé účasti na extrovertní mexické kultuře cítila nadoraz, vyčerpaná a znuděná těmi neustálými sešlostmi a večírky, jsem začala oceňovat, jak je Erik krásně nespolečenský. Jak vidno, osud měl pro nás dva v rukávu pár fint, jak nás svést dohromady. Ale o tom později!

To, co vyklíčilo jako první, byla nová přátelství. Způsob, jakým jsem s Danielem, Yadi, Montse a Erikem navázala vztahy, byl příkladně mexický – sehnalo nás dohromady to, co nazývám stádním instinktem čili neochota trávit čas o samotě. Jak jsem záhy zjistila, i společnost značně různorodých lidí, kteří nemusí mít moc společného, je pro Mexičany vítanější než někde sedět sám. To je přístup většiny a ta menšina, co by si raději zašla na oběd sama a přečetla si u toho noviny, buď beztak jde s proudem, nebo bývá začleněna proti své vůli.

Požívání jídla je v Mexiku stejnou měrou společenskou událostí jako ukojením hladu, a tak se lidé v době snídaně, oběda či večere shromažďují do houfů a za bodré konverzace se společně živí, často aniž by si všimli čím vlastně. A protože na „našem“ patře bylo nemožné na sebe v době oběda

nenarazit, byla jsem do tohoto zvyku pohostinně včleněna také a všichni jsme se začali hromadně stravovat v malinké restauraci hned naproti jazykové škole.

To nás postupem času podivuhodně stmelilo, ačkoli mezi námi neexistoval jiný spojovací článek než společné pracoviště. O pár měsíců později už byly vztahy utuženy, společné obědy se staly příjemným každodenním rituálem, a dokonce i jazyková škola celkem uspokojujivě fungovala navzdory tomu, že pro ni pracovali zaměstnanci jako nás pět.

Ukusuji z medového měsíce

Dny ubíhaly a můj hlavní dojem z Mexika jednoznačně závisel na soužití s lidmi. Vše nasvědčovalo tomu, že jak má hostitelská rodina, tak mí kolegové se ještě před mým příjezdem dohodli na tom, že mě budou bezmezně rozmazlovat. Jejich pohostinnost neznala hranic, a to zejména ve srovnání s tradičně rezervovaným přístupem velké části mých vlastních krajanů.

U Erika by to šlo vysvětlit tím, že o mě brzy začal projevoval mnohem bližší zájem, ale co všichni ostatní? Odpověď je prostá. Coby návštěva z jiné země jsem pro Mexičany představovala osobu, již bylo nutno zahltit co největším přívalem pozitivních vjemů, aby se do jejich země nenapravitelně zamilovala. Mexičané už to tak dělají.

Já jsem se přirozeně ráda nechala unášet a stala se jakousi lidskou obdobou štěněte. S vyvalenýma očima a rejdicím ocáskem jsem dychtivě vstřebávala vše, co se v mém okolí dělo. Byla jsem kdykoliv připravená zúčastnit se zábavy a hrát si, chodila jsem v závěsu za lidmi, kteří mě „brali na procházku“ a ukazovali mi nová místa. Jinými slovy jsem využívala dobré vůle mých hostitelů k nasávání zkušeností.

Měla jsem toho zapotřebí, neboť, jak již čtenář ví, v té době se mé informace o Mexiku omezovaly na užitečné poznatky o životě zdejších indiánských kultur před pěti sty a více lety (i vliv dobrých pánů etnologů z knihovničky mých rodičů musel někdy narazit na strop). Co se týkalo života v současném Mexiku, představovala jsem nepopsaný list papíru.

Byla jsem třeba úplně perplex z množství příbuzných, kterými oplývali noví přátelé a známí. Na to mě žádný etnolog nepřipravil.

Má vlastní rodina je totiž co do počtu dětí český průměr – rodiče si pořídili jen dva exempláře, což logicky omezuje celkovou velikost širšího rodinného kruhu a také možnost masového sdružování. V naší rodině jsem například nikdy nezažila, že by se všichni rodinní příslušníci sešli v jedné a té samé místnosti. Naopak v Mexiku jsem se ze dne na den ocitla v pružných vláknech několika příbuzenských sítí, které se táhly až k obzoru a vykazovaly neukojitelný zájem se neustále scházet. Po nějaké době jsem se začala orientovat v jednotlivých rodokmenech a pomaličku polehoučku jsem si začala dělat jasno v tom, kdo je kdo, ačkoliv se mi pro některé rodinné vazby nevybavovalo patřičné české výrazivo. Nejhorší byla problematika sourozenců prarodičů a jejich následné větvení.

Zásadní je, že jsem byla vždy vítaná, i když valná část příbuzenstva mě vůbec neznala. Pozvání na návštěvu byla všudypřítomná a díky nim jsem se rychle naučila, jak správně po mexicku zvát i odmítat.

Lidé kolem mě pořád říkali matoucí věci jako: „Tak jo, zítra se uvidíme u vás doma!“ (*en la casa de usted*) nebo dokonce „Uvidíme se ve vašem ubohém domově!“ (*en su humilde casa*). Až po čase mi došlo, o co jde. Zaprvé, že když někdo řekne „u mne“, ve skutečnosti to znamená „u něj“, protože přece jeho dům je můj dům. Zadruhé, že dům, kam návštěvníka zveme, musí být nutně „ubohý“, protože v Mexiku je neslušné se čímkoliv chlubit. A tak jsem se konečně uklidnila

a vytěsnila z mysli obraz přílivu hostů, na něž mé mexické bydliště nebylo vůbec stavěné, neboť pro začátek ani nebylo moje.

Během té prvotní etapy mi také po troškách začalo docházet, jak vlastně Mexiko funguje po logistické stránce. Toluca je velké město, které v počtu obyvatel dohání Prahu, a panuje v něm čilý dopravní (a jiný) ruch, který se nikdo nesnaží nikterak krotit. Tedy až na již zmíněného dopravního strážníka, který mě buď z obdivu k mému zahraničnímu původu nebo z lítosti ochránil před auty vlastním tělem a vzbudil ve mně plané naděje, že tomu tak bude všude.

Omyl. Sotva jsem se poprvé vydala na vlastní pěst na obhlídku Toluky, zatuhla jsem na samém začátku na kraji jisté středně frekventované ulice bez semaforu. Tu ve vzájemně prolnutých vlnách ustavičně zaplavovala vozidla. Jedna část dopravní vlny popojížděla, zatímco ji zezadu vysokou rychlostí doháněla další, aniž by ponechala skulinku pro ubohé dvojnožce. Pokaždé, když jsem se odhodlala vstoupit do vozovky, se přihnalo auto nebo autobus a já musela zbaběle zacouvat zpátky na chodník.

Nakonec jsem to vzdala a takřka v slzách se vrátila domů, kde mi moji hostitelé vysvětlili, že je nutno prokličkovat mezi auty, zatímco stojí relativně v klidu. V případě existence semaforu je pak nasnadě vyčkat, až autům blikne červená a využít toho k rychlému překlusání z jedné strany na druhou. Jedním dechem mě ale varovali, že Mexičané rádi jezdí na červenou, takže pozor na to.

Člověk při troše dobré vůle zvládne ledaco, a tak jsem následující týdný zasvětila praktickému výcviku. Začala jsem proplovat z jedné strany ulice na druhou s maximální možnou elegancí a s nejmenším možným rizikem. Nakonec jsem se naučila zvládat i tak zákeřné úkony, jako je jízda autobusy veřejné dopravy, které svou disciplínou připomínají buvoly a grácií mechanické buvoly. Ale já byla ve svatebním rauši, proto, když autobusy se řvoucím motorem přejížděly přes

všudypřítomné retardéry s lehkostí okřídlených poníků s nadávahou, připadalo mi to nové a zábavné. Jestliže se mi obracel žaludek z pachu benzínu a připálených pneumatik, který agresivně pronikal na palubu, snažila jsem se sebe sama přesvědčit, že nesmím být taková evropská citlivka.

Ty samé autobusy zhusta jezdily na červenou, bez varování zastavovaly na těch nejnemožnějších místech uprostřed neskutečně hustého provozu, auta kolem nás skřípavě brzdila, klaksony houkaly, řidiči na sebe pořvávali nadávky a já jsem si říkala s tolerantním úsměvem: „Co naděláme, tak to zkrátka v Mexiku chodí. Však se s tím sžiju.“

Potom mi jednoho krásného dne šofér autobusu sdělil: „Dál už nejedu, slečinko,“ a donutil mě vystoupit na liduprázdné ulici do úplné tmy. Vydala jsem se na osamělou cestu k domovu vzdálenému asi čtyři kilometry, snažila jsem se vytěsnit z hlavy pomýšlení na pověstnou mexickou populární kriminalitu a řekla jsem si dobromyslně: „No co, i šoférům musí někdy skončit pracovní doba.“

Navzdory tomu všemu tehdy má badatelská vášeň neznala mezí. Právě naopak, cítila jsem se nesmírně pyšná sama na sebe, že jsem se v takovém nepochopitelném prostředí naučila pohybovat a fungovat.

Má stáž ovšem jednou musela skončit. Po několika měsících jsem přeletěla zpátky do Čech, ale ani na chvíli jsem nepřestala hledat způsoby, jak se do Mexika zase vrátit. Nechala jsem tam spoustu nedodělané práce, což byla kategorie, do níž jsem v té době už řadila i Erika.

Do Toluky jsem se pak vrátila ještě několikrát v rouše studentském, protože to byl ideální způsob jak vycestovat, finančně se nezruinovat a zároveň nenabrat zpoždění ve vzdělání. Charakteristické pro mě bylo, že mé studijní pobyty v Mexiku se stále prodlužovaly. Ze čtyř měsíců se při příští příležitosti stalo půl roku, pak rok, a potom už jsem v Mexiku zakotvila na dobu neomezenou. V časovém sledu se to všechno odvíjelo následovně:

Na konci mého druhého pobytu se Erik rozhoupal, a jak by pravila moje babička, svěřil se mi se svými záměry. Ty byly z mé strany příznivě přijaty a najednou jsem měla perspektivního mexického přítele.

Během třetího pobytu jsem získala pracovní úvazek na stejné univerzitě jako Erik a začala se studiu Mexika věnovat za plat státního pracovníka. Nejenže jsme s Erikem spolu chodili, ale také bok po boku vědecky báдали, což na nezúčastněného pozorovatele může působit jako nuda, ale ve skutečnosti to byla nebetyčná romantika. Akademická romantika, abych byla přesná. S Erikem jsme tokali například na vědeckých konferencích. Když jsem přednášela já, můj milý na mě hleděl zbožňujícím pohledem z publika. A když přišla řada na něj a vystoupal k řečnickému pultíku, zamilovaně jsem na něj zírала já. Doporučovali jsme si knihy. Také jsme se vzájemně zvali do výuky, abychom znalostmi toho druhého obohatili své vlastní studenty. Říkali jsme si formálně „pane doktore“ a „paní doktorko“, ale jiskřilo to mezi námi a bavilo nás sledovat, jak studentí teoretizují: „Mají spolu něco, nebo ne?“

Při čtvrté příležitosti jsem se do Mexika odstěhovala na trvalo, čímž už nebylo co odkládat, a s Erikem jsme se do pár měsíců vzali. Zhruba v té době jsme si koupili domek na okraji Toluky. Alondřino narození přišlo po necelých dvou letech. Náš život v Mexiku se zaběhl a začal pravidelně a uspokojivě odtikávat.

A co přátelé? Toluca je velké město se spoustou zajímavých lidí, a tak některé přátelské vztahy na dlouhé lokte vzaly za své, zatímco jiné přežily a dalším bylo teprve dáno vzniknout. Paradoxně jsem ztratila kontakt se svými prvními mexickými dobrodávci a v mých vzpomínkách na šéfovou rodinu vystupuje snad už jen akt česání manga.

(Mimochodem, manga obvykle rostou vysoko na stromě a trhají se za použití speciálního udělátka, které vypadá, jako kdybyste opletli baseballovou pátku lýkem, pak ji vytáhli

a obal si nechali. Tím mango zaháknete a utrhnete. Ale dosti o mangu.)

Zato s Danielem, Yadi a Montse se dodnes intenzivně stýkáme. Ačkoli po pracovní stránce se naše cesty rozešly, snažíme se alespoň dvakrát týdně zajít spolu na oběd. Kromě toho se naše bujně rozvětvené rodiny stále navštěvují a vzájemně zvou na všechny akce křtem nových přírůstků počínaje a vyprovázením zesnulých členů konče.

S českou poznávací značkou

Tak to by byly mé růžové začátky v Mexiku. Jenže růžový nátěr dřívě či později oprýská, z jednohubky se stane každodenní oběd a tak dále, a tak dále. Co se stalo, když mé počáteční nadšení odeznělo? Na to je snadná odpověď – ocitla jsem se kdesi na půli cesty mezi Českem a Mexikem. Byla to chvíle, kdy jsem pořádně nevěděla, jestli se dívat vpřed, nebo se radši ohlížet do minulosti, a pomyslně jsem se přitom točila jako dezorientovaný holub na báni.

Nakonec jsem došla k závěru, že přetočit hodinky zpátky nejde a vlastně ani není o co stát. Už se toho přece tolik stalo, dobrého i špatného! A tak mi nezbylo než zhodnotit věci dřívější realisticky a pokud možno s humorem. Proto tvrdím, že můj vztah s Mexikem začal jako klasický milostný románek a taky jako takový dopadl...

Otázkou je, co bude dál?

Ten dotaz mi už delší dobu tluče na mozek jako otravný datel. Jaké je podhoubí onoho českomexického vesmíru, který jsem si kolem sebe vytvořila? Je funkční? Nebo je snad kontakt mezi Čechy a Mexičany jakýmsi setkáním třetího druhu?

Zjistila jsem, že je těžké se s takovými otázkami poprat, dokud si neujasním své výchozí body a nepřeberu si,